Л. М. Боханка

Арфаграфічны трэнажор

па БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

4 клас

Дапаможнік для настаўнікаў
устаноў агульнай сярэдняй адукацыі

Мазыр
«Выснова»
2022

Знакі прыпынку пры аднародных членах сказа

Члены сказа, якія адказваюць на адно і тое ж пытанне і звязаны па сэнсе з адным і тым жа словам, называюцца *аднароднымі*.

Аднароднымі могуць быць:
дзейнікі: *Рыжыкі, баравікі, лісічкі прынеслі ў кошыках з лесу.*
выказнікі: *На перапынках у школе дзеці гуляюць, адпачываюць.*
даданыя члены сказа: *Людзі гулялі па плошчы, па парку.*

На пісьме паміж аднароднымі членамі сказа ставіцца коска: *Бліснула яркая, асляпляльная маланка.*
Аднародныя члены сказа могуць быць звязаны паміж сабой з дапамогай слоў *і, а, але.*
Перад словам *і*, калі яно ўжываецца ў сказе адзін раз, коска не ставіцца: *У добрай гаспадарыні ёсць сала і масла ў скрыні.*
Калі словы *і (ці, або)* паўтараюцца ў сказе некалькі разоў, коска паміж аднароднымі членамі перад словамі *і (ці, або)* ставіцца: *На канікулах дзеці наведаюць і тэатр, і музей, і выставу.*
Перад словамі *а, але* заўсёды ставіцца коска:
Каля дома ёсць невялікі, але ўтульны двор.
Вавёрачка пераскочыла на суседняе дрэва, а хутка і зусім знікла з вачэй.

Прачытай. Устаў, дзе трэба, прапушчаныя знакі прыпынку.

1. Колькі цудоўных рэчаў зрабілі ўмелыя старанныя працавітыя рукі!
2. Рукі сялян вырошчваюць бульбу жыта пшаніцу капусту.
3. У садзе спеюць яблыкі і грушы.
4. Зімой ягады рабіны салодкія сакавітыя.
5. Марыя была ўдзячная сяброўкам за ўвагу і дапамогу.
6. Снег яшчэ не пачарнеў а толькі асеў.
7. Кожнае пакаленне павінна паважаць і берагчы хлеб.
8. Перад навальніцай усё жывое ў лесе змоўкла заціхла.
9. Волечка пісала літары хутка але не вельмі прыгожа.
10. Прыйшоў май і пабяліў увесь сад.

***

1. На паляванне мы пайшлі раніцай а вярнуліся позна вечарам.
2. Лена спачатку вымыла посуд а потым падмяла падлогу.
3. Лёд затрашчаў і прагнуўся пад нагамі.
4. Дзяўчынка не сядзела на месцы а гуляла ў жмуркі разам з сяброўкамі.
5. Старажытныя жыхары Беларусі сеялі жыта ячмень авёс проса грэчку лён і каноплі.

6. У садах спеюць яблыкі грушы слівы вішні.

7. Два браты ў ваду глядзяць а разам не сыходзяцца.

8. Нашы продкі былі людзі дружныя і працавітыя.

9. Летам я загараў купаўся плаваў на лодцы.

10. Гучную песню зязюлі можна пачуць і ранкам і днём і надвячоркам.

Зязюля — лясная пералётная птушка (*рус.* кукукушка).

***

1. У лесе рос стары магутны дуб.

2. У заапарку мы бачылі слана тыгра зубра мядзведзя.

3. Дзеці ў школе чытаюць пішуць рашаюць задачы.

4. Ласі і касулі скідаюць свае прыгожыя рогі ў снежні.

5. Хлопчыкі і дзяўчынкі спяшаюцца ў школу.

6. Маладая варона каркнула і раскрыла дзюбу.

7. На парадзе дзеці бачылі самалёты верталёты танкі.

8. Спелыя яблыкі і грушы падаюць на зямлю.

9. Блішчаць пераліваюцца кропелькі расы.

10. Моцны вецер калыша дрэвы і кусты.

***

1. Удзень адпачывае а ўночы лётае.

2. Хоць зубоў не мае а балюча кусае.

3. У беларускіх лясах водзяцца вавёркі лісы ваўкі зайцы.

4. Не есць не п’е а ходзіць і б’е.

5. У цяпле масла мяса малако хутка псуюцца.

сябрую — ____________________

кармлю — ____________________

6. Начаплю — ____________________

павучаю — ____________________

павітаю — ____________________

павячэраю — ____________________

падарожнічаю — ____________________

падлічу — ____________________

пазіраю — ____________________

стаю — ____________________

мыю — ____________________

пазычу — ____________________

Пазы́чыць — даць у доўг (одолжить).

7. Пішу — ____________________

гавару — ____________________

пакульгаю — ____________________

парушаю — ____________________

перакажу — ____________________

ператвару — ____________________

праглыну — ____________________

разаб'ю — ____________________

кладу — ____________________

8. Разварушу — ____________________

раскапаю — ____________________

утвару — ____________________

заўважу — ____________________

сяджу — ____________________

сплю — ____________________

вязу — ____________________

нясу — ____________________

страчу — ____________________

Слоўнікавыя словы

Прачытай. Устаў прапушчаныя літары.

Ахво́...на, паштал...ён, гр...ме́ць, ле́дз...ве, ...ле́тку, б...рэ́т, т...л...гра́ма, бал...ры́на, пл...ве́ц, сё...я, с...ку́нда, гара...а́не, памо́...нік, з...я́ць, ...у́ліца, цв...сці́, чац...вёрты, д...л...га́цыя, ...слы́х, ап...ты́т, ...ні́зе, по́...піс, да пабачэ́...я, ме́н...шы, аб...язджа́ць, ...ве́рсе.

Выправі, дзе трэба, памылкі ў напісанні слоў.

Гаражане, сякунда, сёння, пловец, уліца, цвесці, дэлегацыя, чацьвёрты, у слых, балярына, потпіс, уверсе, памошнік, ахвотна, у нізе, тэлеграма, бярэт, ледзьве, зяць, паштальён, меньшы, улетку, апятыт, да пабачэння, грімець, абьязджаць.

Зак. 191/2712880-1.